

Pikkaraisten lehmuslehto (3,77 ha)

Kuva 1. Pikkaraisten lehmuslehto -kohteen raja-
aus.

Kiinteistö: 257-449-2-682 (määräalat)

METSO-luokka: I

METSO-valintakriteerit:

- Lehdot, joissa kasvaa kookkaita, vanhoja tai lahovikaisia jaloja lehtipuita yksittäin tai ryhminä (luokka I)
- Lehtomaisen ja tuoreen kankaan varttuneet ja uudistuskypsät metsät, joissa on lahopuuta yli 10 m³/ha (luokka I)
- Vesitaloudeltaan luonnontilaisten tai sen kaltaisten vesistöjen lähimetsät, joissa on monimuotoisuudelle merkittäviä puuston rakennepiirteitä (luokka I)

Luontotyytit:

- Lehmuslehto (valtakunnallisesti erittäin uhanalainen EN)
- Vanha kuusivaltainen lehtomainen kangas (valtakunnallisesti silmälläpidettävä NT)
- Ruohokangaskorpi (valtakunnallisesti erittäin uhanalainen EN)
- Koivuluhta (valtakunnallisesti silmälläpidettävä NT, Etelä-Suomessa vaarantunut VU)

Kuvaus:

Kohde kuuluu Natura 2000 -verkostoon ja rajautuu Nuuksion kansallispuistoon. Pohjoisemmalla osalla alueella on lehmuslehtoa (valtakunnallisesti erittäin uhanalainen EN luontotyyppi), vanhaa kuusimaista lehtomaista kangasta (valtakunnallisesti silmälläpidettävä NT luontotyyppi), ruohokangaskorpea (valtakunnallisesti erittäin uhanalainen EN luontotyyppi) ja koivuluhtaa (valtakunnallisesti silmälläpidettävä NT, Etelä-Suomessa vaarantunut VU luontotyyppi). Kohde on kokonaisuudessaan METSO I -luokan aluetta.

Lehmuslehdossa kasvaa puumaisia metsälehmuksia (*Tilia cordata*). Lisäksi siellä on pienempiä, pensasmaisia lehmuksia ja kaatuneiden puiden runko- ja tyvivesoja. Suurin osa lehmuksista on alispuita, mutta joitakin kookkaampia (läpimitta rinnankorkeudella n. 20 cm) puita löytyy myös. Muuten pääpuulajina lehdossa on kuusi, lisäksi koivua ja harmaaleppää. Puusto on eri-ikäisrakenteista. Ylimmän yhtenäisen latvuserroksen rinnankorkeusläpimitta on 25–40 cm, mutta yksittäisten ylispuiden jopa 55 cm. Kohteella on useita hyvin järeitä tuulen kaatamia maapuita ja siten syntyneitä valoaukkoja, jotka hyödyttävät lehtolajistoa. Toisaalta myös sananjalka ja metsäkastikka ovat runsastuneet aukko- paikoilla. Kenttäkerroskasvillisuus on lehtokuvioilla erilaista kuin ympäröivässä kangasmetsässä, vaikkakin se vaihtuu osin melko epäselvärajaisesti varpuvaltaiseksi kankaaksi. Lehmuksen karike on emäksistä ja nopeasti hajoavaa. Ainakin osittain lehtomullan emäksisyyden ja ravinteisuuden ansiosta kenttä- ja pensaskerroksessa kasvaa useita hyvin vaateliaita lajeja: näsiää (*Daphne mezereum*), koiranheittä (*Viburnum opulus*), kuusamaa (*Lonicera xylosteum*), imikkää (*Pulmonaria obscura*), lehto-orvokkia (*Viola mirabilis*), lehtokortetta (*Equisetum pratense*), mustakonnanmarjaa (*Actaea spicata*) sekä kevät- ja syylälinnunhernettä (*Lathyrus vernus*, *L. linifolius*). Muita kenttäkerroksessa runsaita lajeja ovat sini- ja valkovuokko (*Hepatica nobilis*, *Anemone nemorosa*), sudenmarja (*Paris quadrifolia*), metsäimarre (*Gymnocarpium dryopteris*), oravanmarja (*Maianthemum bifolium*), lil-lukka (*Rubus saxatilis*), nuokkuhelmikkä (*Melica nutans*), metsäkastikka (*Calamagrostis arundinacea*), sananjalka ja kielo (*Convallaria majalis*). Pensaskerroksessa kasvaa edellä mainittujen vaateliaiden lehtopensaiden lisäksi taikinamarjaa (*Ribes alpinum*). Pohjakerroksessa tavataan metsäliekosammalta (*Rhytidiadelphus triquetrus*), myyränsammalta (*Atrichum undulatum*), metsälehtösammalta (*Palgiomnium cuspidatum*) ja sulkasammalta (*Ptilidium crista-castrensis*).

Kuva 2. Lehmuslehtoa.

Pikkaraislammen länsirannan ruohokangaskorpi- ja koivuluhta-alueella on nuorta ja varttunutta puustoa, osin kitukasvuista kuusta, koivua ja tervaleppää. Lisäksi siellä kasvaa muutamia kitukasvuista mäntyjä. Keskimääräinen rinnankorkeuslähimitta on 15–25 cm. Lisäksi on runsaasti nuorempaa tervaleppää ja harmaalepän taimia. Kosteimmassa rantaviivassa kasvaa myös pajuja. Monimuotoisuudelle arvokkaana piirteenä kohteella on lukuisia lahoja lehtipuita. Kohteen pohjoisosan halki kulkee vanha oja, joka ei kuitenkaan ole erityisen paljon heikentänyt sen vesitaloutta. Varsinkin metsän rajalla kasvillisuustyypit muistuttaa lähinnä ruohoista kangaskorpea, jossa mustikka on kenttäkerroksen valtalaji, mutta se väistyy rannassa luhtaruohojen ja -heinien tieltä. Kasvillisuudeltaan kohde onkin sekatyyppejä, jossa (mustikkavaltainen) korpi vaihtuu rannalla lehtipuustoiseksi (ruoho- ja saravaltaiseksi) luhdaksi. Luhtavaikutuksesta kertovia lajeja kohteella ovat paatsama, harmaasara, kurjenjalka (*Comarum palustre*), viitakastikka (*Calamagrostis canescens*), suo-orvokki (*Viola palustris*), ranta-alpi (*Lysimachia vulgaris*) ja suoputki (*Peucedanum palustre*). Kenttäkerros on hyvin monilajinen. Muita kohteella esiintyviä lajeja ovat mm. puolukka, metsäkorte, tuppi-, jouhi-, pullo- ja tähtisara (*Carex vaginata*, *C. lasiocarpa*, *C. rostrata*, *C. echinata*), raate, korpi-imarre, hiirenporras, siniheinä, huopaohdake (*Cirsium helenioides*), rätvänä (*Potentilla erecta*), pyöreälehtikihokki (*Drosera rotundifolia*), maariankämmekä ja juolukka. Sammallajistoon kuuluvat korpilahkasammal (*Sphagnum girgensohnii*), korpikarhunsammal (*Polytrichum commune*), okarahkasammal (*Sphagnum squarrosum*), vaalearahkasammal (*S. centrale*) ja sararahkasammal (*S. fallax*).

Kuva 3. Pikkaraisten rantasuota.

Vanhan kuusivaltaisen lehtomaisen kankaan puustoa on aikoinaan kevyesti harvennettu. Käsittelystä on jo aikaa, ja puusto on hyvässä vaiheessa luonnontilaistumassa. Lahopuuta on runsaasti, arviolta 20–30 m³/ha sisältäen pitkälle lahonneita maapuita, tuoreempia järeitä tuulenkaatoja, lahovikaisia lehtipuita ja pystyyn kuolleita kuusia. Puusto on pitkälti eri-ikäisrakenteista. Ylimmän yhtenäisen latvuserroksen rinnankorkeuslähimitta on n. 25–40 cm ja järeimpien ylispuiden jopa 55 cm. Lisäksi on

runsaasti eri-ikäistä aliskasvosta. Kuusi on valtapuu, sen ohella kasvaa koivua ja mäntyä. Monimuotoisuutta lisäävät pienet korpirahkasammalpeitteiset, siniheinää kasvavat soistuneet painanteet. Käytännössä metsän rakenne on täysin samanlainen kuin selvitysalueeseen rajautuvan kansallispuiston alueella. Mustikka on pääosin kenttäkerroksen valtalaji, mutta sen ohella kasvaa paikoitellen kohtalaisen runsaasti ruohoja ja heiniä, mm. käenkaalia ja metsäkastikkaa.

Pikkaraisten etelärannan osa-alueella on vanhaa kuusivaltaista lehtomaista kangasta.

Kuva 4. Pikkaraisten etelärannan vanhaa kuusivaltaista lehtomaista kangasmetsää.

Kaavatilanne:

Pikkaraiset-Siikajärvi-ranta-asemakaava: VL (lähivirkistysalue)

 Esitys METSO-suojelukohteeksi

Kuva 5. Pikkaraisten lehmuslehto -kohde ranta-asemakaavakartalla.

Luontotietolähde:

Manninen, E. 2018: Luontotyyppi- ja kasvillisuusselvitys Kirkkonummen Siikarannan alueella 2018. Faunatican raportteja 30/2018.